

4° *Graviter* peccat Sacerdos, qui hostiam non consecratam pro consecrata porrigit etiam *scienti et consentienti*, ut evenit quandoque miseris Sacerdotibus cum complice, qui famae servandae gratia ad sacram mensam accedit. Ratio est, quia sic hostia non consecrata exponitur adorationi tum adstantium, tum ipsiusmet etiam *scienter* recipientis cum reverentia externa, quae idololatriam externam et materialem, et proinde quid intrinsece malum constituit. — S. Lig. n. 61.

5° Tamen iuxta communem sententiam non peccant saltem graviter, qui metu gravi coacti matrimonium inire simulant. Ratio est, quia cum desit voluntarius consensus, iuxta sententiam nunc certam, quae tenet sponso esse huius Sacramenti ministros, deest materia et forma, et proinde non est simulatio Sacramenti, sed tantum simulatio contractus. Aliunde error sufficienter adverti posset ex circumstantiis, et sic deceptio necessaria non adesset (*).

§. III. *De modo Sacramenta conferendi.*

34. — Non satis est, si minister ea, quae ad materiam et formam spectant, diligenter observet; sed omnes S. Ecclesiae leges circa Sacramentorum administrationem studiose servare debet. Curet, ut omnia graviter religiose, et cum fidelium aedificatione perficiat. Caveat, ne propter nimiam celeritatem, aut agendi consuetudinem, vel etiam memoriae defectum quidpiam omittat. Tutius erit generatim, si in precibus recitandis Rituale prae oculis habeat.

35. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *Utrum de praecepto sit usus Ritualis Romani in administratione Sacramentorum?*

Resp. Affirm. Non semel enim declaravit S. Congr. Rit., *Illos solos libros adhibendos et in illis tantum benedictionibus, quae Rituali Romano sunt conformes, nec alios adhibendos esse, dummodo non constet ab hac S. Congr. fuisse approbatos* (S. C. Rit. 7. Aprilis 1832, et 23 Maii 1833. Apud Gardellini 4681.).

Summopere itaque cavendum est, ne adhibeantur formulae benedictionum, quas non constet a S. Congr. Rit. approbatas fuisse. Valde in eum finem proderit consulere recentem editionem Ritualis romani S. Congr. de Propaganda Fide typis curatam, cum *Supplemento* seu collatione benedictionum novarum, quas Pontifex concessit et approbavit.

36. — Nuperrime vero ad hanc quaest. S. C. Rit. propositam: *Etiamsi Ecclesia Cenomanensis sibi de Breviario, et Missali iterum atque iterum, ut libuerit, providere queat, an istiusmodi facultas extendenda sit ad*

(*) Cf. quae habet Ballerini in Opere *Theol. Mor.* vol. IV. Tr. *de Sacramentis in gen.* n. 63. seq.

Pontificale, Caeremoniale Episcoporum, Martyrologium et Rituale romanum; ita videlicet ut praeceptivas praedictorum librorum regulas, tolerante nempe, permittente aut etiam aliter quidpiam statuente Reverendissimo Episcopo, Canonici aliive Sacerdotes possint illaesa conscientia infringere, aut omittere, sicque Reverendissimi Episcopi voluntas his casibus sit pro ipsis sufficiens dispensatio? — respondit S. Congregatio: Negative et amplius (S. C. Rit. 10. Ianuarii 1852.).

37. — **QUAER.** 2° *Quaenam vestes sacrae requirantur ad Sacramentorum administrationem?*

Resp. Secluso casu urgentis necessitatis, *stola et superpelliceum* generatim requiruntur. — Dicitur *superpelliceum*; nam utcumque possit multis in locis usus vigere contrarius, *Rochettus non est vestis sacra adhibenda in administratione Sacramentorum, ac proinde ad ea administranda necessario superpelliceo utendum.* — Sic S. C. Rit. 10. Ian. 1852. in *Cenomanensi*.

Stola autem deferri non debet, nisi in Sacramentorum et sacramentalium confectione, et in actu praedicationis, ubi viget consuetudo, necnon in quibusdam aliis functionibus, prout in Rituali romano praescribitur. Usus autem stolam deferendi ceu signum *iurisdictionis* et praecminentiae, tanquam abusus reprobatur. — Sic *Sacra Congr. Rituum* 10 Septembr. 1816. 11 Septembr. 1847. et 7 Septembr. 1850.

Plura circa modum administrandi Sacramento, ubi de singulis in particulari, agetur.

CAPUT IV.

DE SUBIECTO SACRAMENTORUM

38. — Subiectum Sacramenti dicitur ille, qui Sacramentum suscipit, et est capax effectus Sacramenti.

Subiectum Sacramentorum est solus homo *viator*; quia ut ex S. Scriptura et traditione patet, pro solis hominibus viatoribus Sacramenta instituta sunt. Non omnes tamen homines sunt omnium Sacramentorum capaces. Nam nec mulieres Sacramentum Ordinis, nec pueri, ratione nondum utentes, suscipere possunt Sacramenta Poenitentiae et Extremae Unionis.

Ratio *a priori*, cur solus homo viator sit capax Sacramentorum, est voluntas Christi Domini institutoris Sacramentorum. Ratio autem convenientiae est, quia iuxta ordinem praesentis Providentiae solus homo viator est capax primae gratiae, vel augmenti gratiae; eiusmodi autem non sunt Beati vel animae in purgatorio detentae, quibus iam determinata est mensura gloriae respondens gratiae, quam in vita mortali habuerunt.

Multo autem minus capaces sunt gratiae damnati, utpote a Deo iam in aeternum separati. His positus agendum de requisitis tum ad validam, tum ad licitam Sacramentorum receptionem.

ARTICULUS I.

DE REQUISITIS AD VALIDAM SACRAMENTORUM RECEPTIONEM

39. **Principia.** — I. Ad sacramenta valide suscipienda nulla requiritur probitas, nec proprie Fides in subiecto, si Poenitentiae Sacramentum excipias. Constat ex praxi Ecclesiae, quae nunquam permisit iterum baptizari aut ordinari haereticos et improbos homines rite baptizatos et ordinatos. Constat etiam, quoad Fidem, ex definitione expressa *Conc. Trid.* sess. 7. Can. 13. *de Baptismo.*

II. In infantibus aut perpetuo amentibus nulla requiritur dispositio, nec intentio, ut valide recipiant Sacramenta, quorum sunt capaces, videlicet Baptismum, Confirmationem, Ordinem et Eucharistiam, quae olim ipsis ministrabatur. Constat ex praxi Ecclesiae, et sententia communi, etc.

III. In adultis ad validam Sacramentorum susceptionem aliqua requiritur intentio; quia non est conveniens, ut adultus sanctificetur, nisi velit. Sed pro plerisque Sacramentis sufficit intentio habitualis, etiam quandoque confusa tantum, seu implicita, spectata cuiusque Sacramenti natura, quia collatio Sacramentorum est quaedam donatio et beneficium, ad quod acceptandum sufficit habitualis intentio. Secus vero dicendum est de conferente Sacramentum; quia cum agere debeat modo humano, necesse est, ut intentionem saltem virtuales habeat.

IV. Ad caetera Sacramenta valide suscipienda praexigitur susceptio Baptismi; proin homo non baptizatus nullatenus est capax aliorum Sacramentorum. Ratio est, quia caetera Sacramenta sunt instituta pro sola Ecclesia; porro per solum Baptismum homines fiunt membra Ecclesiae. Ergo... etc... Sic definit Eugenius IV. *in Decreto pro Armenis.*

40. **Quaesita.** — QUAER. 1° *An requiratur attentio in subiecto adulto, ut Sacramentum valide suscipiat?*

Resp. Neg. prorsus. Sufficit enim *intentio*, ut iam explicatum est, etiam in Sacramentis, quae requirunt intentionem virtuales; ratio, quia actus humanus non procedit ab *attentione*, sed a voluntate seu ab *intentione*. — Praeterea pleraque Sacramenta, ut dictum est, ne virtuales quidem intentionem requirunt; ergo *a fortiori* attentionem ex parte subiecti non requirunt. Insuper non requiritur attentio in Ministro ad conficiendum Sacramentum, ut constat ex dictis supra n. 13.; ergo *a fortiori* non requiritur in subiecto. — Sporer, n. 137.

Hinc frustra scrupulis aliquando poenitentes ex eo anguntur, quod

distracciones passi fuerint dum absolvebantur, vel quod absoluti fuerint, quin ad id animadverterint.

41. — QUAER. 2° *Quaenam intentio requiratur in adultis pro singulis Sacramentis suscipiendis?*

Resp. 1° Ad Baptismum valide recipiendum in adultis requiritur intentio saltem *habitualis*, quae fuerit antea expressa, et nunquam retractata. Aliqui tamen dicunt sufficere voluntatem Baptismi implicitam, qualis esset in eo, qui haberet voluntatem peragendi omnia ad salutem necessaria. — Vide S. Alph. n. 81. (1).

2° Ad Confirmationem sufficit voluntas *habitualis*, etiam *implicita*, vel, ut dicit S. Lig., *interpretativa*. — Sic conferri potest moribundo sensibus destituto. Hoc tamen a praxi Ecclesiae alienum est, eo quod ad salutem Confirmatio necessaria non sit. — S. Lig. n. 81., etc. (2).

(1) La Croix (lib. 6. part. 1. n. 288.) *Probabile est* (inquit) *sufficere habitua-*lem (intentionem) *implicitam, secundum dicta. n. 168. Unde probabile est...*, *sufficere intentionem, qua quis generatim desiderat sibi adhiberi media ad salutem necessaria, quia Christus potuit sic instituire baptismum: et concedit Suarez, sic institutam esse extremam unctionem; baptismus autem est multo magis necessarius ad salutem.* Et rursus (l. c. n. 168.): *Sufficit implicita* (intentione) *tantum, contenta in contritione vel attritione; hinc secundum illos* (Doctores nempe, quorum sententiam affert) *posset Iudaeus vel etiam Ethnicus in periculo mortis baptizari, si probabiliter iudicaretur habuisse saltem attritionem, quia in hac includitur votum servandi omnia praecepta, itemque accipiendi omnia media necessaria ad salutem, ideoque etiam suscipiendi baptismum.* Pro qua sententia novem affert Doctores, dum pro opposita quatuor tantum enumerat. Neque praetermitti hic debet, rationes, quas post Suarezium contra obiicit Lugo (*De Sacram.* disp. 9. n. 129. 130.), non magni revera esse ponderis.

(2) S. Alphonsus hoc loco non agit de moribundo sensibus destituto, sed de *dormientibus, ebriis, vel lapsis in amen-*

tiam, qui prius habuerint intentionem sacramenta recipiendi, et quos valide ea recipere docet *cum communissima* DD. sententia. Quod si subdit cum Suarezio, illicite iis sacramenta conferri: excipit tamen, *nisi sint in probabili periculo mortis; alias enim expectandum est tempus, quo suscipiens fiat rationis compos.*

De confirmatione vero haec habet (n. 82.): *Ita etiam per voluntatem interpretativam, seu generalem, potest moribundo sensibus destituto conferri sacramentum confirmationis, ut dicunt Lugo, Sporer, Elbel, et Croix cum Con.* (idest Coninck, non vero *Conc.*, ut habent quaedam S. Alphonsi editiones: qui enim Croix multo antiquior allegasset Conciam?!), *Arriaga, et Bernal.* Solus Aversa fuit, qui (in part. 3. q. 64. sect. 9.) scripsit: *Non est tamen in usu, ut hoc sacramentum praebatur tali sensibus destituto: quia non confertur nisi ab Episcopo et cum maiori solemnitate, et non est tantae necessitatis, nec per se institutum pro moribundis.* Et putaverim, B. Alphonsum, qui hanc opinionem saltem apud Croix (lib. 6. part. 1. n. 169.) memoratam viderat, ne mentione quidem dignam eam existimasse, tum quia usus contrarium habet, tum quia rationes illae vere nullius momenti sunt.

3° Ad Poenitentiam requiritur intentio vel *actualis*, vel saltem *virtualis*; nec proinde intentio habitualis sufficit (3). — S. Lig. n. 82.

4° Ad Extremam Unctionem sufficit intentio *habitualis*, vel implicita, seu *interpretativa*, ut dicunt communiter Theologi, et constat ex *Rituale Romano*, ubi de ea dicitur: *Hoc Sacramentum est praebendum sensibus destitutis, qui ante illud petierunt, seu verisimiliter petiissent.* — S. Lig. *ibid.*

5° Ad Ordinem certo in adulto non sufficit intentio *interpretativa*, quia sine voluntate explicita nullus adultus potest gravissimam obligationem status clericalis subire. Sufficere tamen videtur intentio *habitualis*. In praxi autem requiri debet intentio *actualis*, vel saltem *virtualis*. — S. Lig. n. 82.

6° Ad Matrimonium requiritur intentio saltem *virtualis*, quia Matrimonium perficitur contractu, ad quem deliberatio et plena voluntas necessaria est. — S. Lig. *ibid.*

ARTICULUS II.

DE REQUISITIS AD LICITAM SACRAMENTORUM RECEPTIONEM

42. **Principia.** — I. Ad *Sacramenta vivorum* licite et fructuose recipienda, praeter intentionem ea suscipiendi praerequiritur status gratiae. Haec enim ex primaria sua institutione a Christo sunt ordinata, non ad conferendam primam gratiam, sed eius augmentum, cum primam gratiam

(3) Non sic intelligendus est S. Alphonsus, quasi vel *actualis* vel *virtualis* intentio tunc adesse necessario debeat, quando sacramentum perficitur, idest quando confertur absolutio. Potuit enim quispiam prius sacramentum petiisse, quod tamen multo postea ipsi iam sensibus destituto conferatur. Et siquidem *habitualement* dixeris intentionem, quae semel prius habita, nec in se deinde nec in ullo effectu virtute perseverat, sed tantummodo retractata non fuit, profecto in praedicta hypothesis poteris affirmare, etiam *habitualement* intentionem sufficere.

Verum sententia S. Alphonsi alio reipsa spectat, ut palam facit ratio, quam addit. *Requiritur* (inquit) *intentio vel actualis, vel saltem virtualis, cum ibi requirantur pro materia actus poenitentis, qui non possunt quidem haberi sine vo-*

luntate saltem virtuali recipiendi sacramentum... iuxta dicenda n. 447. Porro hoc loco non agit de intentione necessaria ad recipiendum sacramentum, sed quaestionem facit, *utrum dolor elicitus esse debeat cum intentione Confessionis.* Et ipse quidem adhaeret affirmativae potius sententiae, quam negativae, licet hanc absolute probabilioem esse fateatur; qua de re suo loco dicitur. Interim vero manifestum est, iuxta posteriorem hanc sententiam posse quempiam ad sacramentum accedere non modo cum virtuali, sed plane cum actuali intentione, quamvis dolorem antea elicitem ad confessionem tunc non ordinaverit. Ex quibus patet, sensum, quo beatus Alphonsus de intentione ad Poenitentiae sacramentum necessaria disputat, nihil spectare ad praesentem de intentione quaestionem.

iam in subiecto supponant. Hinc graviter peccant, qui scienter Sacramenta vivorum in statu peccati mortalis suscipiunt, et gravius quidem ac illi, qui indigne ministrant aut conficiunt. — S. Lig. n. 86. — Status autem gratiae per confessionem procurandus est, si ad Eucharistiam accedendum sit; vel saltem per contritionem perfectam, si agatur de aliis Sacramentis, ut supra de Ministro dictum est. Satius vero est, quantum fieri potest, etiam aliorum Sacramentorum receptioni confessionem semper praemittere.

II. Ad *Sacramenta mortuorum* ab adultis licite recipienda requiruntur actus saltem impliciti Fidei et Spei, iuxta dicta Apostoli *Hebr. 11. 6.: Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.* Requiritur insuper actus doloris de peccatis, quia nulli datur venia peccatorum sine retractatione aut dolore de peccatis commissis. Haec autem in Sacramento Poenitentiae etiam ad validitatem necessaria sunt, quia ad dispositionem poenitentis pertinent. — Trid. sess. 14. *de Poenit.*, C. 4. — Sufficit autem attritio, ut suo loco dicitur. — S. Lig. n. 86.

43. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An Sacramenta valide sed illicite suscepta, remoto obice reviviscant, seu gratias sibi proprias producant* (4).

Resp. Affirm. saltem pro plerisque Sacramentis. Ratio est, quia per accidens tantum fit, ut effectus proprios non producant, nempe propter obicem; et proinde effectus illi remanent quidem suspensi, manente obice, hoc tamen remoto, animae applicari debent. Hoc pro Sacramentis characterem imprimendis uti certum admittitur. Idem *probabiliter* dicendum est etiam de Sacramento Extremae Unctionis ac Matrimonii, quae durante eodem morbo, aut eodem coniugio iterari nequeunt. — S. Lig. n. 6. et 87.

QUAER. 2° *Qualis dispositio requiratur in subiecto, ut Sacramentum informe reviviscat?*

Resp. Statuitur communiter haec regula generalis: requiritur ea dispositio quae deerat, et cuius absentia causavit obicem effectui Sacramenti,

(4) Habes hic quaestionem de sacramentis, quae valida habenda sint, sed simul informia. At vero nihil cogit, ut eiusmodi quaestio coarctetur ad eos casus, in quibus homo *illicite ad ipsum sacramentum accedat.* Contingere enim potest, ut vis sacramenti obicem reperiat, quamvis sacramentum bona fide quis suscipiat, v. gr., si ex inadvertentia adultus ad baptismum accedens de actualibus peccatis nullo modo doleat. Imo haec hypothesis

necessario exigitur, ut inter eiusmodi sacramenta valida sed informia censi possit etiam sacramentum *Poenitentiae.* Neque enim valida, atque adeo idonea ad vim suam post remotum obicem exercendam haberi potest absolutio, quae mala fide et sacrilege confitenti impertita fuerit. Vid. Card. De Lugo *De Sacram.* disp. 9. n. 100-102., et *De Poenit.* disp. 14. n. 68. 74. 89.

seu debet praecise poni id, quod necessario in susceptione Sacramenti requirebatur. Unde *per se* sufficit attritio pro reviviscencia Baptismi et Extremae Uctionis (5). Requiritur autem contritio perfecta, vel attritio cum confessione pro caeteris Sacramentis, scilicet pro Confirmatione, Ordine et Matrimonio. — Item si informis fuerit Baptismus ob solum Fidei defectum, reviviscet per actum Fidei cum attritione peccati infidelitatis. Ratio est, quia quemadmodum inductus fuit obex propter earentiam alicuius dispositionis requisitae, ita tollitur per eiusdem positionem: nulla enim tunc superest ratio, cur effectus Sacramenti suspensus remaneat. — Ita S. Thom. 3. part. qu. 69. art. 10. (pro Bapt.). — Lugo, D. 9. n. 50. et seq. — Lacroix, n. 207.

44. — QUAER. 3° *An sufficiat attritio, ut Baptismus informis reviviscat, si suscipiens alia peccata gravia commiserit?*

Resp. Nego, quia peccata commissa post Baptismum sunt materia necessaria Sacramenti Poenitentiae, et proinde remitti non possunt, nisi per illud Sacramentum, vel per contritionem perfectam cum voto Sacramenti Poenitentiae in ea incluso. — Lugo, D. 9. n. 55. — Lacroix, n. 207.

QUAER. 4° — *An liceat petere Sacramentum a ministro indigno?*

Resp. 1° Non licet sine causa, quia sic absque ratione induceretur minister indignus ad graviter peccandum. Hoc autem per se illicitum est, quia charitas exigit, ut impediamus peccatum proximi, quod facile impedire possimus. — S. Lig. n. 89., et alii communiter.

Resp. 2° Licet autem, si Sacramentum non possit facile peti ab alio Sacerdote, nec possit facile differri eius susceptio; nemo enim cum magno incommodo tenetur e iure suo cedere ad liberum peccatum alterius impediendum. Tunc Sacramentum petens permittit simpliciter peccatum, sed peccati causa non est. — S. Lig. ibid. — Causa autem sufficiens foret, v. gr. praeeptum Paschale implendum, vel si quis secus diu in statu peccati mortalis remanere, aut Communionem privari deberet, etc.

QUAER. 5° *An liceat petere Sacramentum a ministro excommunicato vel haeretico?*

Resp. Si minister sit excommunicatus *vitandus*, non licet nisi in extrema necessitate; si vero sit *toleratus*, licebit etiam sine gravi causa, quia Conc. Constant. absolute concessit fidelibus, ut cum toleratis communicare possint. — S. Lig. n. 88. — Vide dicenda in Tractatu *de Censuris*.

(5) Idem dicendum, uti patet, de sacramento Poenitentiae, si contingat validum fuisse, sed ob defectum doloris de

quopiam peccato simul extitisse informe. Vid. Lugo l. c. in not. praec.

TRACTATUS DE BAPTISMO

Agendum 1° de Baptismi natura, proprietatibus et necessitate; 2° de materia et forma; 3° de Ministro; 4° de subiecto et solemnitatibus accessoriis.

CAPUT I.

DE NATURA, PROPRIETATIBUS ET NECESSITATE BAPTISMI

45. — Vox *Baptismus* aut *Baptisma* idem significat ac immersio et lavatio; unde Baptismus dicitur etiam *lavacrum*, quia peccata abstergit.

Baptismus definitur *Sacramentum regenerationis per aquam in verbo*. Sic *Catech. Romanus*; vel: Est primum novae legis Sacramentum, maximeque necessarium ad spirituales hominis regenerationem a Christo institutum.

A Baptismo aquae, qui vocatur *fluminis*, distinguitur Baptismus *fluminis* et *sanguinis*, quibus suppleri potest Baptismus *proprie* dictus, si hic sit impossibilis (1). Prior est ardens desiderium recipiendi Baptismum aquae cum plena conversione ad Deum, nempe cum contritione aut charitate perfecta (2). Posterior est effusio sanguinis, seu mors tolerata pro Fide, aut pro alia virtute christiana. Sed solus Baptismus aquae

(1) Necessesse prorsus non est, ut baptismus *fluminis* sit *impossibilis*. Nam et ante baptismum *fluminis*, qui alioqui sit possibilis, sed differatur, locum habere baptismus *fluminis* potest.

(2) Desiderium hic intelligendum est non *explicitum*, quod praerquireret notionem aliquam *realis baptismi*, sed *implicitum*, et non tam significat proprii nominis cupidinem, quam promptam voluntatem ea omnia praestandi, quae a Deo

praecipiantur. Quae prompta voluntas cum necessario contineatur in actu perfectae contritionis seu charitatis; proinde baptismus iste *fluminis* reipsa consistit in conversione ad Deum per contritionem seu charitatem, quae votum seu propositum aut implicitum aut explicitum continebit suscipiendi baptismum aquae, prout huius baptismi notio adest vel non adest praesens menti illius, qui sic ad Deum convertitur.